

Rechtvaardigheid in sociaal beleid

Frank Vandenbroucke

HOGent

19 december 2017

De eis van sociale rechtvaardigheid

- Rawls: ongelijkheid in inkomen en vermogen is niet *per se* onrechtvaardig, maar ze moet uitgelegd (gerechtvaardigd) kunnen worden.
- Rawls's 'verschilprincipe' (*maximin*): 'Zorg ervoor dat de maatschappelijke positie van de minst bevoordeelde groep zo goed mogelijk is'.
 - wie is 'de minst bevoordeelde groep'?
 - wat betekent 'zo goed mogelijk'?

Het verschilprincipe (maximin)

	Laag	Hoog
Alternatief A	5	5
Alternatief B	10	15
Alternatief C	9	25
Alternatief D	11	25
Alternatief E	4	33

Het verschilprincipe (maximin)

	Laag	Hoog
Alternatief A	5	5
Alternatief B	10	15
Alternatief C	9	25
Alternatief D	11	25
Alternatief E	4	33

Het verschilprincipe (maximin)

	Laag	Hoog
Alternatief A	5	5
Alternatief B	10	15
Alternatief C	9	25
Alternatief D	11	25
Alternatief E	4	33

Het verschilprincipe (maximin)

	Laag	Hoog
Alternatief A	5	5
Alternatief B	10	15
Alternatief C	9	25
Alternatief D	11	25
Alternatief E	4	33

Het verschilprincipe (maximin)

	Laag	Hoog
Alternatief A	5	5
Alternatief B	10	15
Alternatief C	9	25
Alternatief E	4	33

Het verschilprincipe (maximin)

	Laag	Hoog
Alternatief A	5	5
Alternatief B	10	15
Alternatief C	9	25
Alternatief E	4	33

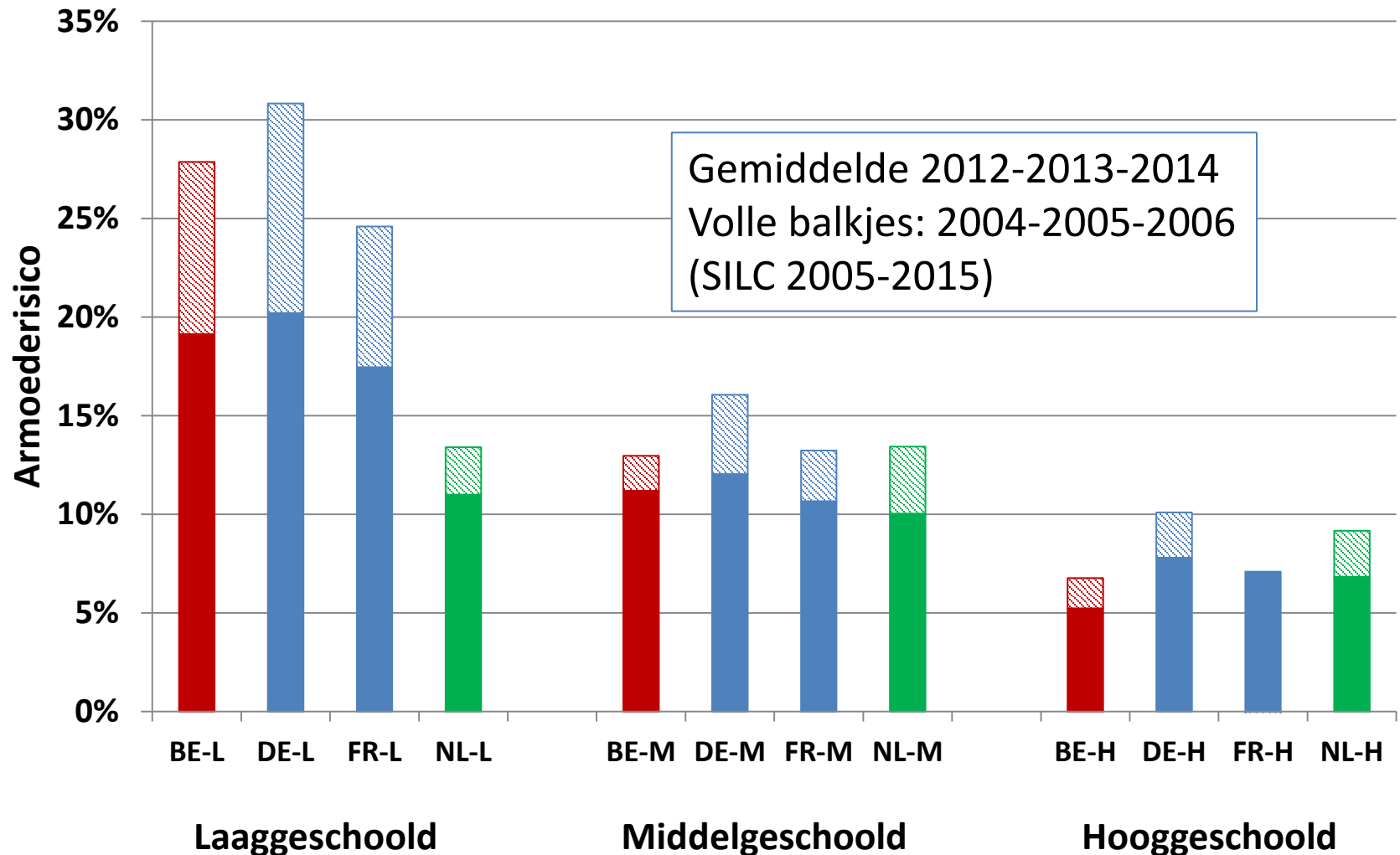
De eis van sociale rechtvaardigheid

- Rawls: ongelijkheid in inkomen en vermogen is niet *per se* onrechtvaardig, maar ze moet uitgelegd (gerechtvaardigd) kunnen worden.
- Rawls's 'verschilprincipe' (*maximin*): 'Zorg ervoor dat de maatschappelijke positie van de minst bevoordeelde groep zo goed mogelijk is'.
 - wie is 'de minst bevoordeelde **groep**'?
 - wat betekent 'zo goed mogelijk'?

Gelijkheid, verantwoordelijkheid en solidariteit

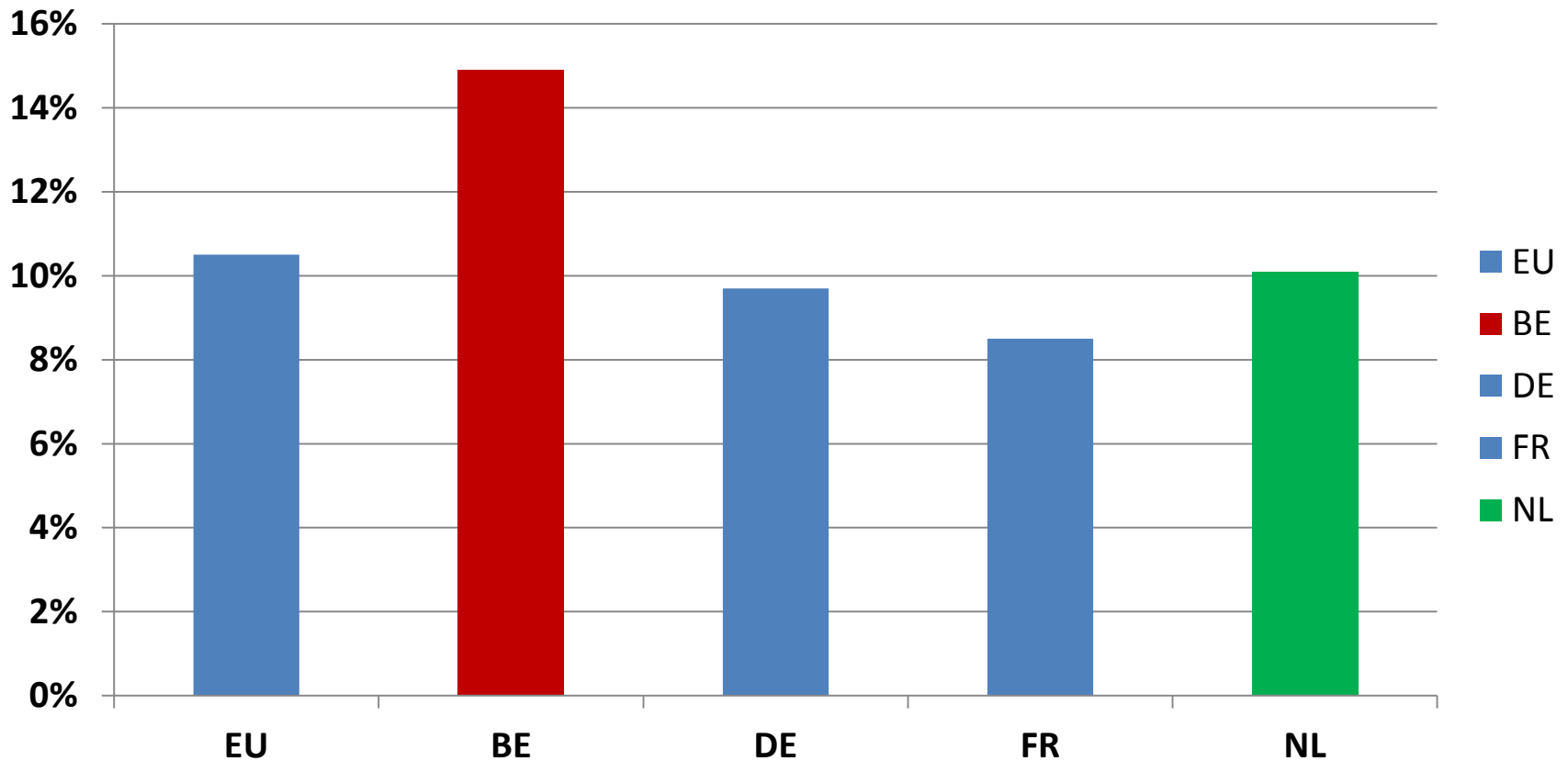
- Ongelijkheid is onrechtvaardig als mensen benadeeld worden (t.o.v. anderen) door eigenschappen of omstandigheden waarvoor ze zelf niet verantwoordelijk zijn.
- Voorbeeld: de verdeling van de erfenis.
- Als ongelijkheid het gevolg is van 'eigen verantwoordelijkheid', dan is ze niet onrechtvaardig.

Laaggeschoolden als 'minst bevoordeelde groep': opleiding en armoederisico in de bevolking van 18 tot 64 jaar

Oorzaken: (1) aandeel mensen in zeer werk-arm huishouden (bevolking beneden 60 jaar, 2014)

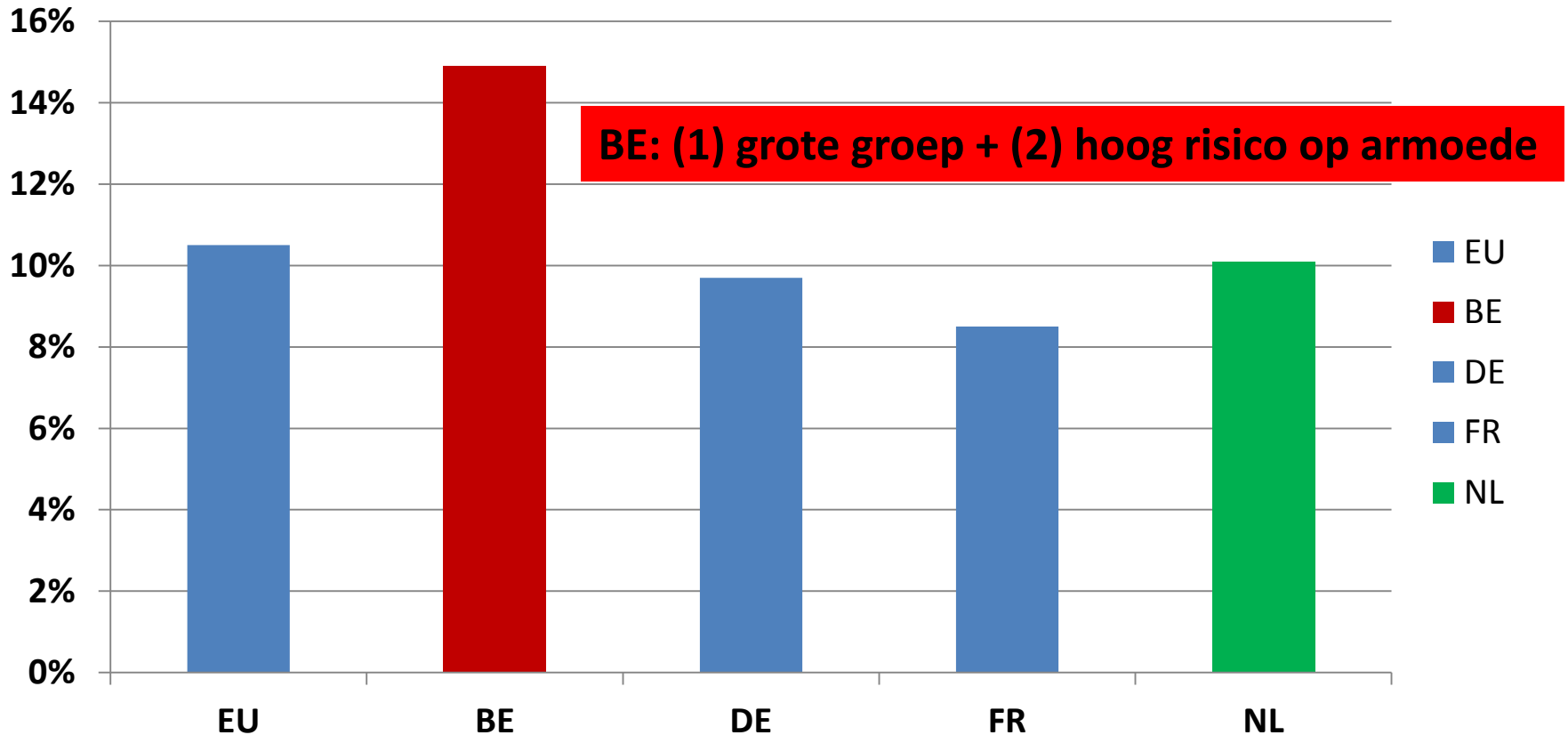
Huishoudens met zeer lage werkintensiteit

Bron: SILC 2015

Oorzaken: (1) aandeel mensen in zeer werk-arm huishouden (bevolking beneden 60 jaar, 2014)

Huishoudens met zeer lage werkintensiteit

Bron: SILC 2015

Laaggeschoolde mensen

- Wie zijn deze mensen, wat zijn hun kansen?

Laaggeschoolde mensen

- Wie zijn deze mensen, wat zijn hun kansen?
- Beleidslijnen sinds 2003-2004
 - Structurele lastenvermindering voor werkgevers
 - Kortingen bij tewerkstelling van doelgroepen
 - Dienstencheques
 - Sociale economie
 - Activering

Laaggeschoolde mensen

- Wie zijn deze mensen, wat zijn hun kansen?
- Beleidslijnen sinds 2003-2004
 - Structurele lastenvermindering voor werkgevers
 - Kortingen bij tewerkstelling van doorgangskandidaten
 - Dienstencheques
 - Sociale economie
 - Activering

6de staatshervorming

Modellen van activering

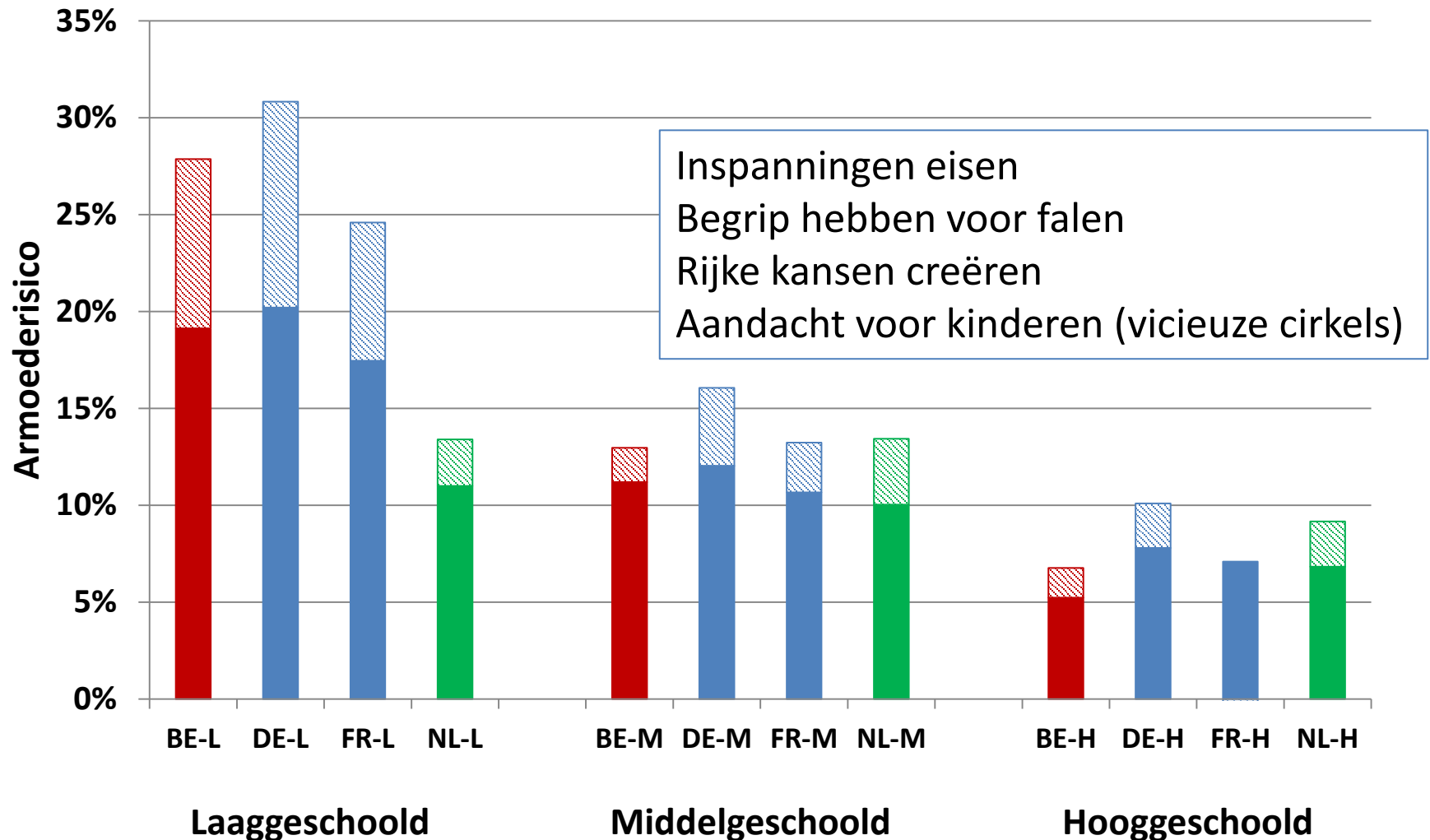
- Activering door financiële prikkels (positief, negatief...)
- Activering door begeleiding, opvolging, eventuele sancties
- Welke integratie?

De klemtoon op verantwoordelijkheid: kritieken, grenzen en valkuilen

- Kritiek: maken mensen wel echt 'vrije keuzes'?
- Grens: de noodzaak van *mededogen*
- Opgelet: het algemene nut van verzekeringen ('externe effecten')
- Opgelet: ouders, kinderen en gelijke kansen
- Opgelet: verantwoordelijkheid niet alleen voor wie zwak staat, ook voor wie sterk staat

Laaggeschoolden als 'minst bevoordeelde groep'

Opleiding en armoederisico in de bevolking van 18 tot 64 jaar

PS Feitelijke decentralisatie van beleid: groei van de bijstand

- Een stille revolutie: sterk groeiend aandeel van de bijstand in onze sociale bescherming, door...
 - Migratie
 - Structurele werkloosheid laaggeschoolden
 - Individualisering
 - Verbreding toegang bestaansminimum/leefloon
 - Studiefinanciering
 - Werkloosheidsreglementering
- Problemen
 - Non-take up
 - Hoogte van de uitkeringen
 - Duurzame uitstroom
- Bijstand, wederkerigheid en integratie
 - Een rijke opvatting over activering is nodig

Dank u

- Vandenbroucke, Verantwoordelijkheid: niet alleen voor wie zwak staat, *Samenleving en Politiek*, jg. 24, september 2017, pp. 83-89.
- Vandenbroucke, Sociale ongelijkheid en beleid: de Belgische Case, *Christen-democratische reflecties*, jg. 4, nr. 1, maart 2016.
- De Wilde, Cantillon, De Bie, Vandenbroucke, *40 jaar OCMW en bijstand*, Leuven; Acco, 2016.

Publicaties: www.frankvandenbroucke.uva.nl